

Μπαμπάς και Παιδί

1. Βρεφική ηλικία

Η πρώτη επαφή του πατέρα με το βρέφος γίνεται στο νοσοκομείο πια και όχι στο σπίτι. Ο πατέρας παρατηρεί το βρέφος, το αγγίζει, το θαυμάζει και χαίρεται την "μοναδικότητά" του, νιώθοντας υπερήφανος για την "δημιουργία" του. Μέσα στο μαιευτήριο η μητέρα το ταΐζει, το φροντίζει, το καθαρίζει, ενώ ο πατέρας παίζει μαζί του, του χαμογελά, το κουνά στην αγκαλιά του.

Αυτή η περιποίηση, η στοργή και η αγάπη ωφελεί τα βρέφη, γιατί παίρνουν θετικά μηνύματα για το πρόσωπο του πατέρα και αρχίζουν σιγά-σιγά να συνειδητοποιούν ότι εκτός από το κυρίαρχο πρόσωπο της μητέρας, υπάρχει και κάποιος "άλλος" που ασχολείται μαζί τους. Η ενασχόληση του πατέρα με το βρέφος συντελεί στην ψυχική και σωματική πλήρωσή του ενώ παράλληλα το ίδιο παίρνει στοιχεία από την προσωπικότητα του πατέρα του.

Κάποιες έρευνες έχουν δείξει ότι όταν ο πατέρας ταΐζει το βρέφος, είναι το ίδιο ευαίσθητος στο κλάμα του, στον βήχα και στο φτέρνισμά του όσο είναι και η μητέρα.

Αυτό μας δείχνει ότι ο πατέρας είναι σε θέση να κατανοήσει και να εκπληρώσει τις ανάγκες του βρέφους, κάτι που από την μια βοηθάει να αντιληφθεί από νωρίς τον πατρικό ρόλο του κι από την άλλη με την συχνή επαφή του με το βρέφος, βελτιώνεται η ψυχική επικοινωνία τους. Τέλος προσφέρει και ηθική συμπαράσταση στη μητέρα-σύζυγο

2. Νηπιακή ηλικία

Αρχίζει από τα τρία και φτάνει μέχρι τα έξι χρόνια. Η επίδραση του πατέρα στην αγωγή του παιδιού τώρα γίνεται πιο άμεση. Το παιδί συνειδητοποιεί ότι εκτός από την μητέρα υπάρχει και το πρόσωπο του πατέρα στη ζωή του. Για το παιδί της ηλικίας αυτής, ο πατέρας είναι ο σύνδεσμος με τον έξω κόσμο, ο φορέας δύναμης και εξουσίας.

Στην ηλικία αυτή, το παιδί ερευνά το σώμα του κι αρχίζει να ενδιαφέρεται για την σεξουαλικότητά του. Οι γονείς δεν θα πρέπει να αποθαρρύνουν αυτό το ενδιαφέρον ούτε να απωθήσουν την σεξουαλικότητα των παιδιών, κάνοντάς τα να νομίζουν ότι είναι κακό κι άσεμνο. Επίσης με ειλικρίνεια και με απλά λόγια θα πρέπει να απαντούν στις όποιες ερωτήσεις των παιδιών τους αφορούν το συγκεκριμένο θέμα.

Ο πατέρας γίνεται σεξουαλικό πρότυπο για τ' αγόρια και βοηθάει στην ανεύρεση του φύλου για τα κορίτσια. Έχει παρατηρηθεί ότι σε παιδιά που ο πατέρας τους ήταν απών (φυσική ή ψυχολογική απουσία), τα αγόρια αντιμετώπιζαν δυσκολίες στην ανεύρεση του ανδρισμού τους, ενώ τα κορίτσια δεν είχαν αυτοπεποίθηση και εμπιστοσύνη στο άλλο φύλο.

Έτσι, ένας πατέρας δεν μπορεί να διαπαιδαγωγήσει σωστά τα παιδιά του, αν και ο ίδιος δεν έχει ξεκαθαρίσει τη στάση του προς τις γυναίκες, τους άντρες και κυρίως προς τον εαυτό του.

Την περίοδο αυτή, εμφανίζεται το -αμφιλεγόμενο πια- Οιδιπόδειο σύμπλεγμα και το σύμπλεγμα της Ηλέκτρας. Στο πρώτο, το αγόρι της ηλικίας αυτής έχει ως ίνδαλμα τον πατέρα, ταυτόχρονα όμως τον μισεί και τον ζηλεύει και θέλει να πάρει τη θέση του μιας και θεωρεί ότι παίρνει την μητέρα του από κοντά του. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και με το σύμπλεγμα της Ηλέκτρας: το κορίτσι εκδηλώνει μίσος και θαυμασμό προς την μητέρα του.

Έχει επίσης παρατηρηθεί ότι:

α) Ο πατέρας παίζει περισσότερο σωματικό παιχνίδι, ενώ η μητέρα λεκτικό.

β) Ο πατέρας δίνει περισσότερη σημασία στην αγωγή των αγοριών

γ) και τέλος κυρίως ο πατέρας κάνει διάκριση στα παιχνίδια των παιδιών, κάτι που οδηγεί στη διάκριση των φύλων (Jogman).

Γενικά, στην ηλικία αυτή, ο ρόλος του πατέρα γίνεται πιο αισθητός και το νήπιο αντιλαμβάνεται ότι παράλληλα με τη μητέρα του κι αυτό το πρόσωπο παίζει σημαντικό ρόλο στη ζωή του.

3. Παιδική ηλικία

Στην ηλικία αυτή στα σεξουαλικά συμπλέγματα των προηγούμενων χρόνων εξαλείφονται. Το παιδί θέλει να 'χει αρμονικές σχέσεις και με τους δύο γονείς. Ο πατέρας συμβάλλει στην πνευματική και ηθική ανάπτυξη του παιδιού με τη συμπεριφορά του. Το παιδί τον έχει ως πρότυπο και φορέα δύναμης κι εξουσίας.

Σωστό θα ήταν ο πατέρας να μην κάνει κατάχρηση αυτού του γεγονότος, γιατί το παιδί θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από αυτόν, χωρίς να έχει αυτοπεποίθηση και εμπιστοσύνη στον εαυτό του. Η θετική αντιμετώπιση του πατέρα απέναντι στις ανάγκες, στις απαιτήσεις και στα ερωτήματα του παιδιού συμβάλλουν στην αρμονική ανάπτυξή του.

Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στον τρόπο και στην ειλικρίνεια με την οποία απαντάμε στις ερωτήσεις των παιδιών· όπως λέει η Αγία Γραφή, το πιο θανάσιμο αμάρτημα είναι ο ακρωτηριασμός του πνεύματος των παιδιών, κάτι που μπορεί να γίνει με την αδιαφορία του πατέρα, την αρνητική του στάση απέναντι στα προβλήματα του παιδιού και με το να θεωρεί τα παιδιά ως κτήμα του.

Το παιδί της ηλικίας αυτής, που θέλει να είναι αρεστό και αγαπητό σε όλους, έχει ως ίνδαλμά του τον πατέρα του, τον μιμείται στις κινήσεις, στα λόγια και τον θεωρεί ως κρικό με την κοινωνία, δηλ. φορέα κοινωνικοποίησης.

Τέλος, στην ηλικία αυτή, ο πατέρας πρέπει να δίνει μια ειλικρινή και σωστή σεξουαλική, οικονομική, θρησκευτική και ηθική διαπαιδαγώγηση.

4. Εφηβική ηλικία

Την περίοδο αυτή ο ρόλος του πατέρα -και γενικά των γονιών- κλυδωνίζεται και δοκιμάζεται αρκετά και γίνεται πολύ πιο δύσκολος και ιδιόμορφος από όλες τις προηγούμενες περιόδους. Ο πατέρας προσπαθεί να εμποδίσει το παιδί από τις παγίδες της ζωής ή να το συμβουλέψει για τις σωστές στάσεις και συμπεριφορές που πρέπει να υιοθετήσει στις διάφορες περιστάσεις που θα αντιμετωπίσει.

Τώρα όμως τα παιδιά, και κυρίως τα αγόρια, υιοθετούν μια κριτική - αντιδραστική στάση απέναντι στους γονείς, αρχίζουν να αμφισβητούν τις αντιλήψεις και τις ιδέες του πατέρα τους και αναθεωρούν τις απόψεις που είχαν παλιότερα.

Στην εφηβική ηλικία, εμφανίζεται στα παιδιά μια τάση αυτονομίας, η οποία έρχεται σε σύγκρουση με τον υπερπροστατευτικό πατέρα. Το πρόβλημα αυτής της αντιδραστικής συμπεριφοράς παρατηρείται πιο έντονα στα αγόρια· το αγόρι προσπαθεί να σπάσει τα δεσμά του με την οικογένεια, να ελευθερωθεί από την καταπίεση που μπορεί να νιώθει και να ζήσει κάθε στιγμή που περνάει όσο πιο έντονα μπορεί, ενώ από την άλλη ο πατέρας προσπαθεί να το προστατέψει από τον έξω κόσμο, να το παρεμποδίσει να πέσει στις κακοτοπιές και στις παγίδες του. Αναπόφευκτα λοιπόν, δημιουργείται σύγκρουση.

Στην περίοδο της εφηβείας, τα παιδιά βλέπουν τους γονείς τους ρεαλιστικά και καταρρίπτονται τα πρότυπα μίμησης και τα ιδάλματα που είχαν όταν ήταν μικρότερα.

Το κορίτσι από την άλλη πλευρά, την τάση αυτονομίας που νιώθει, την εκδηλώνει κυρίως μέσα στο σπίτι. Θέλει να εκφράζει τις απόψεις και τα συναισθήματά του ελεύθερα και δημοκρατικά, να το αντιμετωπίζουν ως μεγάλο, κάτι που ο πατέρας δεν μπορεί να αποδεχτεί, γιατί του είναι δύσκολο να κατανοήσει ότι "το κοριτσάκι του μεγάλωσε".

Υπάρχει, βέβαια, και η αντίθετη περίπτωση, όπου ο έφηβος θα δει τον πατέρα του ως άξιο πρότυπο μίμησης, ξεπερνώντας τις ασυνείδητες ψυχό-σεξουαλικές τάσεις, που τον διέκριναν στις προηγούμενες χρονικές περιόδους.